

กฐินพระองค์เดียว

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

ธรรมทานเพื่อการศึกษารวม

พ.ศ. ๒๕๖๓

กฐินพระองค์เดียว

© สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

ISBN

พิมพ์ครั้งที่ ๑ - ๑๔ ต.ค. ๒๕๕๒

พิมพ์ครั้งที่ ๒ - ๑๒ ต.ค. ๒๕๕๗

พิมพ์ครั้งที่ ๓ - พ.ศ. ๒๕๖๓

๑,๐๐๐ เล่ม

- ธรรมานุปทานเพื่อการศึกษาธรรม

แบบปก: พระครูวินัยธร (ชัยยศ พุกฉิวไว)

พิมพ์ที่

คำปรารภ

“**กฐินพระองค์เดียว**” เป็นหัวข้อหรือเป็นประเด็นเรื่องที่มีพระและโยมสงฆ์สยกันมานาน แล้วก็ไถ่ถามและถกเถียงกันว่าทำได้ไหม ถูกต้องไหม เมื่อเขียนเรื่องนี้กว่า ๑๐ ปีก่อนนั้น จึงจับเอามาตั้งเป็นชื่อหัวเรื่องหนังสือนี้ เหมือนตั้งประเด็นเป็นหัวข้ออภิปรายเมื่อฟังแล้วอ่านแล้ว ถ้ารู้เข้าใจ ก็ตอบได้เอง

กฐินนั้นเป็นสังฆกรรม มาในกฐินชั้นธกะ เป็นงานของที่ประชุมสงฆ์ที่มีภิกษุเข้าร่วมจำนวน ๕ รูปขึ้นไป

ส่วนพุทธบัญญัติที่เป็นฐานของเรื่องนี้ มาในจิวรชั้นธกะ คือหมวดที่ว่าด้วยเรื่องจิวร มิใช่มาในหมวดที่ว่าด้วยเรื่องกฐิน (กฐินชั้นธกะ) เมื่อหลักการเป็นอย่างนี้ หัวข้อพิจารณาเรื่อง “กฐินพระองค์เดียว” จะมีข้อวินิจฉัยว่าอย่างไร เป็นเรื่องที่พึงศึกษา

สาระสำคัญอย่างหนึ่งที่ได้ก็คือ ถ้าศึกษาพุทธบัญญัตินี้แล้ว มองเห็นพระพุทธรูปองค์ ที่ทรงอนุญาตไว้ให้พระที่จำพรรษา รูปเดียวอยู่โดดเดี่ยวในถิ่นแดนห่างไกล ได้เป็นเจ้าของจิวรที่ถวายแก่สงฆ์ทั้งหมดนั้น ว่าเป็นการที่ทรงแสดงให้เห็นความสำคัญในการที่พระภิกษุนั้นบำเพ็ญศาสนกิจอยู่รูปเดียว ทำงานสั่งสอนธรรมสืบพระศาสนาแทนสงฆ์หมู่ใหญ่ ควรที่พุทธบริษัทจะเอาใจใส่ดูแลสนับสนุนให้มีกำลังบำเพ็ญศาสนกิจสืบต่อไป

บทความเรื่อง **กฐินพระองค์เดียว** เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึงบัดนี้เกิน ๑๐ ปีแล้ว เป็นเรื่องที่ควรรู้เข้าใจ จึงเห็นควรพิมพ์แจกเป็นธรรมทานเพื่อการศึกษาตามกาลอันควร

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ปยุตฺโต)

สารบัญ

คำปรารภ.....ก

กฐินพระองค์เดียว ๑

พุทธบัญญัติในการกรานกฐิน ๑

พุทธวินิจฉัยกรณีภิกษุจำพรรษารูปเดียว
ได้รับถวายผ้าในฤดูกฐิน ๒

ข้อผิดพลาดซับซ้อนในวิธีปฏิบัติ
และข้อผิดพลาดขัดแย้งของหลักฐานอ้างอิง ๕

มติในหลักฐานอ้างอิงที่ขัดแย้งกัน.....๗

ข้อวินิจฉัย ๗

กฐินพระองค์เดียว

พุทธบัญญัติในการกรานกฐิน

พุทธย่อฯ ระบุว่า พระพุทธานุญาตที่เรียกว่าเป็นพุทธบัญญัติ ในเรื่องกฐิน มาในกฐินขันธกะ แห่งพระวินัยปิฎก (วินย.๕/๘๖/๑๓๖) ว่า

“อนฺชานามิ ภิกฺขเว วสฺสํ วุตฺถานํ ภิกฺขุณฺ กฐินํ อตฺถวฺติ”

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลาย ผู้จำ พรรษาแล้ว กรานกฐิน

ต่อจากนั้น ได้ตรัสแสดงสังฆกรรมที่เรียกว่าการ “กรานกฐิน” ไว้ดังนี้

ภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงกรานกฐินอย่างนี้ คือ ภิกษุ ผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติย กรรมวาจา ว่าดังนี้:-

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผ้ากฐินผืนนี้เกิดขึ้น แล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่ สงฆ์พึงให้ผ้า กฐินผืนนี้ แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อกกรานกฐิน นี่เป็นญัตติ

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ผ้ากฐินผืนนี้เกิดขึ้น แล้วแก่สงฆ์ สงฆ์ให้ผ้ากฐินผืนนี้ แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อกกราน กฐิน การให้ผ้ากฐินผืนนี้แก่ภิกษุชื่อนี้ เพื่อกกรานกฐิน ชอบ แก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่าน ผู้นั้นพึงกล่าว

“ผ้ากฐินผืนนี้ สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุมีชื่อนี้ เพื่อกวานกฐิน
ชอบแก่สงฆ์ เหตุนั้นจึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้อย่างนี้。”

กฐินตามพระพุทธาณุญาตนี้ เป็นสังฆกรรมสำหรับภิกษุอย่าง
น้อย ๕ รูป ซึ่งได้จำพรรษาอยู่ในวัดเดียวกัน โดยภิกษุ ๔ รูปเป็นสงฆ์
ผู้มอบให้ผ้ากฐิน และภิกษุ ๑ รูปเป็นผู้ได้รับผ้ากฐินที่สงฆ์มอบให้

พุทธวินิจฉัยกรณีภิกษุจำพรรษารูปเดียว ได้รับถวายผ้าในฤดูกฐิน

ในกรณีที่วัดใดมีภิกษุจำพรรษาถ้วนไตรมาสแต่อยู่รูปเดียว
เมื่อมีผู้ถวายผ้าแก่เธอเป็นของสงฆ์ก็ได้ทรงวินิจฉัยตามเรื่องที่มา
ใน*จิวรขันธ์กะ* แห่งพระวินัยปิฎก (*วินย. ๕/๑๖๔/๒๒๒*) ว่า

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งจำพรรษาอยู่ผู้เดียว คน
ทั้งหลายในถิ่นนั้น ได้ถวายจิวรด้วยเปล่งวาจาว่า “ข้าพเจ้า
ทั้งหลายถวายแก่สงฆ์”

ภิกษุรูปนั้นได้มีปริวิตกว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้
ว่า ภิกษุ ๕ รูปเป็นอย่างน้อย จึงชื่อว่าสงฆ์ แต่เรารูปเดียว
และคนเหล่านี้ได้ถวายจิวรด้วยเปล่งวาจาว่า “ข้าพเจ้า
ทั้งหลายถวายแก่สงฆ์” ถ้ากระไร เราพึงนำจิวรของสงฆ์
เหล่านี้ไปพระนครสาวัตถิ

ครั้นแล้ว ภิกษุนั้นได้นำจิวรเหล่านั้นไปพระนครสาวัตถิ
กราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาค.

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“ตุมกรภิกษุ จิวรเหล่านั้นเป็นของเธอเหล่านั้นแหละ จนกว่า
กฐินเดาะ”

“ภิกษุทั้งหลาย ก็ในข้อนี้ ภิกษุจำพรรษารูปเดียว
ประชาชนในถิ่นนั้นถวายเป็นชีวิตด้วยเปล่งวาจาว่า ‘พวก
ข้าพเจ้าถวายเป็นสังฆี’ ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตจิรว
เหล่านั้นแก่ภิกษุนั้นเท่านั้น จนกว่ากฐินเดาะ”

ถึงตอนนี้ อรรถกถาแห่ง**จิรวขันธ**นั้น ก็บอกวิธีปฏิบัติให้
(วินย.ช.๓/๒๕๐) ว่า

ถ้าได้ภิกษุคนปุระกะ กฐินก็เป็นอันได้กราน จิรวเหล่านั้น
เป็นของเชตตลอด ๕ เดือน; ถ้าไม่ได้กรานกฐิน จิรว
เหล่านั้นเป็นของเชตตลอดจิรวมาส เดือนเดียวเท่านั้น

ตามนี้ก็เป็นอันว่า แม้ภิกษุจำพรรษาแล้วอยู่รูปเดียว ก็มีทางที่
จะกรานกฐิน โดยมีภิกษุอื่นมาร่วมประชุมเป็นคณปุระกะ (ให้ครบ
องค์สังฆี) ก็จะทำสังฆกรรมให้เขากกรานกฐินได้

ในตอนนี้ ในคัมภีร์ที่เป็นหลักฐานอ้างอิง มีข้อผิดแผกขัดแย้ง
กันบ้าง ที่สำคัญ ๒ ประการ แต่ขอข้ามไปก่อน

จับที่หลักก่อน เห็นได้ชัดว่า ตามพุทธบัญญัติเรื่องกฐินนี้
สังฆกรรมในการ “กรานกฐิน” มีสาระสำคัญอยู่ที่ว่า สังฆี (มีภิกษุ
๔ รูปเป็นอย่างน้อย) ตกกลงกันมอบผ้ากฐิน (ที่ทุกรูปเป็นเจ้าของ
ร่วมกัน) ให้แก่ภิกษุรูปหนึ่งเอาไปกราน^๑

(วิธีปฏิบัติในการกราน ท่านแสดงไว้ในพระไตรปิฎกเล่ม ๘
คือคัมภีร์**ปริวาร**, วินย.๘/๑๑๕๗/๔๓๕ ซึ่งบอกไปจนตลอดว่า เมื่อกราน
แล้ว ภิกษุนั้นมาแจ้ง ให้ภิกษุทั้งหลายอนุโมทนา)

^๑ ข้อความนี้ว่า “สงฆ์พึงให้ผ้ากฐิน แก่ภิกษุผู้กรานกฐิน ด้วยญัตติทุติยกรรม” ซึ่งมาในคัมภีร์
ปริวาร เท่ากับบ่งบอกว่า กฐินต้องมีภิกษุอย่างน้อย ๕ รูป

แต่ในกรณีที่ภิกษุอยู่จำพรรษารูปเดียว เมื่อมีผ้าที่เขาถวายแก่สงฆ์ มีพุทธวินิจฉัยข้างต้นชัดเจนแล้วว่า ผ้าเป็นของภิกษุรูปนั้นผู้เดียว ภิกษุอื่นไม่ว่าก็รูป ถึงจะเป็นสงฆ์ ก็ไม่มีสิทธิในผ้านั้น

เมื่อเป็นเช่นนี้ คือ เมื่อภิกษุรูปนั้นเป็นเจ้าของผ้านั้นแล้ว และสงฆ์ไม่มีสิทธิในผ้านั้น สังฆกรรมในการที่สงฆ์จะมอบให้ผ้ากฐินแก่ภิกษุนั้น ก็ทำไม่ได้

หมายความว่า สังฆกรรมในขั้นตอนของการมอบให้ผ้ากฐินเป็นอันข้ามไปเลย ภิกษุนั้น ซึ่งเป็นเจ้าของผ้านั้นอยู่แล้ว ก็เพียงเอาผ้านั้นไปกราน เสร็จแล้วก็มาบอกแจ้งแก่เหล่าภิกษุที่มาประชุมกัน

ภิกษุที่มาประชุมสงฆ์นั้น เมื่อไม่มีสิทธิมอบผ้าให้แก่ภิกษุผู้กรานกฐิน ก็ไม่มีสิทธิที่จะอนุโมทนาด้วย จึงได้แต่เพียงรับทราบและยอมรับการกรานกฐินของเธอเท่านั้น

พูดสั้นๆ ว่า เป็นกฐินที่ไม่มีสังฆกรรมในการมอบให้ผ้ากฐิน (ซึ่งเป็นสาระสำคัญของพุทธบัญญัติเรื่องกฐิน) สงฆ์ไม่ได้เป็นเจ้าการในสังฆกรรม เป็นกฐินที่เพียงให้สงฆ์รับทราบการกรานของภิกษุ (ผู้เป็นเจ้าของผ้าอยู่แล้ว) จะพูดให้หนักแน่นหน่อย ก็ว่า สงฆ์มาประชุมแสดงความยอมรับ หรือเป็นกฐินโดยการอนุมัติของสงฆ์

(แทนที่สงฆ์จะทำสังฆกรรมมอบให้ผ้ากฐิน และอนุโมทนาการกรานกฐิน แล้วได้รับอานิสงส์ด้วยกันทั้งหมด ก็ได้แค่นิมนต์สงฆ์มารับทราบ/ยอมรับ/อนุมัติการกรานกฐิน จบเท่านั้น)

คงจะเป็นด้วยเหตุผลนี้ เฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสงฆ์ไม่เป็นเจ้าของผ้ากฐิน ที่ จะทำการมอบผ้ากฐินของสงฆ์นั้นให้แก่ภิกษุ เป็นเพียงการอนุเคราะห์ภิกษุที่จัดเรื่องส่วนตัวของเธอเองให้เสร็จ เรื่องนี้จึงไม่รวมอยู่ใน *กฐินขันธกะ* แต่เป็นเรื่องสืบเนื่องใน *จิวรขันธกะ*

ข้อพิດแผกซบซ้อนในวิธีปฏิบัติ และข้อพิດแผกซัดแยงของหลักฐานอ้างอิง

ที่กล่าวมานั้น เป็นคำอธิบายสำหรับเรื่องภิกษุจำพรรษาอยู่รูปเดียว (หรืออยู่กันมากกว่านั้นก็ตาม แต่ไม่ครบ ๕ รูป) ใน*จีวรขันธกะ* ขอยุติไว้เท่านั้น

ที่นี้หันกลับมาดูเรื่องใน*กฐินขันธกะ*กันอีก มีคำอธิบายว่า ในกรณีทีภิกษุผู้จำพรรษาต้น (บุริมิกา) ซึ่งมีสิทธิกรานกฐิน มีจำนวนไม่ครบ ๕ รูป (จะมี ๑ หรือ ๒ หรือ ๓ หรือ ๔ รูปก็ตาม) แต่มีภิกษุอื่นอยู่ในวัดด้วย ก็ให้เอาภิกษุผู้จำพรรษาหลัง (ปัจฉิมิกา) เป็นคนปุระกะ ทำสังฆกรรมกรานกฐินได้ (ทำได้ตลอดตั้งแต่มอบให้ผ้ากฐิน เพราะอยู่วัดนั้นด้วยกัน ร่วมเป็นเจ้าของผ้าได้ด้วย) แต่พระที่เป็นคนปุระกะไม่มีสิทธิอนุโมทนา และไม่ได้อานิสงส์กฐิน

ที่กล่าวนี้ ว่าตามอรรถกถา

อย่างไรก็ดี ตรงนี้มีข้อพิດแผกแตกต่างกันของข้อความในคัมภีร์ที่เป็นหลักฐานอ้างอิง คือ *สมันตปาสาทิกา* อรรถกถาแห่งพระวินัยปิฎก ฉบับที่ใช้เป็นแบบเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย มีคำอธิบายตรงนี้ว่า (วินย.อ.๓/๒๑๐)

บุริมิกาย ชุคตานมปน สัพเพ ปัจฉิมิกา คนปุระกา โหนติ
ชานิสส์ น ถนนติ ชานิสส์โธ อิตเวธัสเวย โหติ ฯ

(ภิกษุผู้จำพรรษาหลัง เป็นคนปุระกะของภิกษุผู้เข้าพรรษาต้นได้ทั้งหมด แต่ไม่ได้อานิสงส์ อานิสงส์มีแก่ภิกษุผู้เข้าพรรษาต้นเท่านั้น)

แต่ สมันตปาสาทิกา ฉบับอักษรพม่าที่เนื่องกับฉฏฐสังคีติ (วินย.มหาวคค.ช.388) ไม่เป็นอย่างนี้ คือ ตอนที่ฉบับแบบเรียนบาลีของไทยว่า “สพเพ ปจฉฉฉฉฉฉ คณปุรกา” นั้น ฉบับอักษรพม่ามีเพียงว่า “สพเพ คณปุรกา” (ไม่มีคำว่า ปจฉฉฉฉฉฉ) [ได้ทราบว่ สมันตปาสาทิกา ฉบับมหาจุฬายาข ก็ตรงกับฉบับอักษรพม่าที่เนื่องกับฉฏฐสังคีติ]

อนึ่ง อรรถกถาและฎีกาวินยัทั้งหลาย ฉบับอักษรพม่าที่เนื่องกับฉฏฐสังคีติ ในข้อความเดียวกันนี้ ก็มีเพียงว่า “สพเพ คณปุรกา” (ไม่มีคำว่า ปจฉฉฉฉฉฉ) ทั้งนี้ (ได้แก่ วินยสงคค.ช. 297, วินยาสงการ-ฎีกา 2.125, วินยวินัจฉฉฉฉฉฉฉ 2.231)

แต่พอดูอรรถกถาแห่งพระปาติโมกข์ คือ กขขขขขขข มีคำอธิบายเรื่องนี้ในตอนว่าด้วยกฐินฉฉฉฉฉฉ ซึ่งทั้งฉบับอักษรไทย (กขข.ช.๕๒๔/๑๘๒) และอักษรพม่า (กขข.ช.152) ตรงเป็นอย่างเดียวกัน ดังนี้

...ยตถ จตตาวโร วา ตโย วา ทเว วา เขโก วา ปุริมวสุลั
 คุปกโต, ตตถ ปจฉฉฉฉฉฉ คณปุรเก กตวา ขตถวิตพพ,
 เต จ คณปุรกา ว โหนติ, ขานิสเส น ถนติ...

(ในวัดใด ภิกษุ ๔ หรือ ๓ หรือ ๒ หรือ ๑ รูป ก็ตาม
 เข้าพรรษาตั้น, ในวัดนั้น ฟังกรานโดยเอาภิกษุที่เข้าพรรษา
 หลังเป็นคณปุรเก แต่ภิกษุที่เข้าพรรษาหลังเหล่านั้ เป็น
 เพียงคณปุรเกเท่านั้น ไม่ได้อาฉฉฉฉ)

ดูตามนี้ ก็ได้ความตรงกับสมันตปาสาทิกา ฉบับแบบเรียนอักษรไทยข้างต้น โดยเฉพาะกขขขขขขข ดูจะมีข้อความบ่งชัดมากให้เห็นว่ากฐินเป็นสังฆกรรมของภิกษุทั้งหลายที่อยู่ใ้ในวัดเดียวกัน

แต่ถ้าถือตามสมันตปาสาทิกา ฉบับอักษรพม่า ที่ไม่ใส่คำว่า ปจฉฉฉฉฉฉ ผู้ร่วมสังฆกรรมก็รวมทั้งพระวัดอื่นได้ด้วย เรื่องนี้ ขอยกมาให้พิจารณาข้างกันดู

อย่างไรก็ตาม เรื่องตรงนี้ ไม่ไปขัดแย้งอะไรกับเรื่องภิกษุจำพรรษาอยู่วัดรูปเดียว ที่พูดถึงในจิวรขันธ์กะ คือเรื่องใน*จิวรขันธ์กะ* นั้น ภิกษุอยู่รูปเดียว (หรือ ๒-๓-๔ รูป ก็ตาม แต่ไม่ครบ ๕) ผ้าที่ญาติโยมถวาย จึงเป็นของเธอผู้เดียว (หรือของพระที่อยู่กันนั้น) แต่เพราะเหตุว่า ไม่มีภิกษุอื่นเช่นพระจำพรรษาหลังอยู่ด้วย จึงไปเอาพระที่อื่นมาเป็นคนปุรกะ ที่ไม่มีสิทธิมอบให้ผ้ากฐิน ได้แค่มารับทราบและยอมรับการกรานของเธอ

ส่วนเรื่องใน*กฐินขันธ์กะ*นี้ ภิกษุอยู่ในวัดด้วยกันมากพอหรือเกิน ๕ รูป แต่ผู้ที่จำพรรษาต้นซึ่งมีสิทธิกรานกฐินมีเพียงรูปเดียว (หรือ ๒-๓-๔ รูป ก็ตาม แต่ไม่ครบ ๕) ผ้าที่ญาติโยมถวาย เป็นของภิกษุอื่นที่อยู่เ็นวัดด้วย จึงเอาพระองค์อื่นในวัดเป็นคนปุรกะ ที่มีสิทธิมอบให้ผ้ากฐิน แต่ไม่ได้อันสงฆ์

มติในหลักฐานอ้างอิงที่ขัดแย้งกัน

เรื่องปลีกย่อยหรือรายละเอียดต่างๆ ที่กล่าวในคัมภีร์ทั้งหลายมากมาย จะขอเว้นไว้ จะขอพูดอีกอย่างเดียว ซึ่งน่าสนใจและอาจจะช่วยให้มองเรื่องชัดขึ้น

ดังได้บอกแล้วว่า ถ้ามีภิกษุจำพรรษาแล้วอยู่รูปเดียว เมื่อเธอได้ผ้า ก็เอาภิกษุที่อื่นมาเป็นคนปุรกะ แต่เพียงมาให้ครบเป็นสงฆ์ที่จะรับทราบการกราน ไม่ได้มามอบให้ผ้ากฐิน คงเป็นด้วยเหตุนี้ คัมภีร์บางแห่งจึงบอกว่า (*วชิรพุทธวิภิก 497*)

เอโกปี ตโย คณปุรเก ลมิตวา กถินิ อตฺถวิตุํ ลมตติ ...
(ภิกษุแม้เพียงรูปเดียว ได้ภิกษุ ๓ รูปเป็น คณปุรกะ ก็กรานกฐินได้)

แต่อีกคัมภีร์หนึ่งค่านเต็มที (วินยาลงการ-ฎีกา 2/95) ท่านว่า การกรานกฐินต้องมีอย่างต่ำ ๕ รูปเด็ดขาด น้อยกว่านั้นไม่ได้ เพราะรูปหนึ่งนั้นแยกมาเป็นผู้รับหรือผู้ได้ผ้า จึงต้องมีอีก ๔ รูปทำหน้าที่ของสงฆ์ (อย่างน้อยเป็นผู้รับแจ้ง รับทราบ หรือจะว่าอนุมติ ก็แล้วแต่)

เขียนบันทึกมากลายเป็นค้อนข้างยี่ดยาว คงได้ความสั้นๆ ว่า พระผู้จำพรรษาอยู่รูปเดียว เป็นเจ้าของครองผ้าที่ถวายเป็นของสงฆ์ได้ โดยไม่ต้องกรานกฐิน เป็นพุทธานุญาตพิเศษ

มีข้อพิเศษตามอธิบายของอรรถกถา-ฎีกาว่า พระผู้จำพรรษา รูปเดียวนั้น (หรือ ๒-๓-๔ รูป ก็ตาม แต่ไม่ครบ ๕) ถ้าประสงค์จะกรานกฐิน ก็ทำได้ โดยมีภิกษุอื่นมาร่วมประชุมเป็นคณุปุรกะ (ให้ครบองค์สงฆ์) แล้วทำสังฆกรรมให้เธอกรานกฐิน โดยตัดขั้นตอนการมอบผ้ากฐิน (เพราะผ้าเป็นของเธอหรือของพวกเธออยู่แล้ว) และการอนุโมทนาออกไป สงฆ์เพียงรับทราบการกรานกฐินของเธอ

นี่คือเป็นสังฆกรรมแบบตัดข้ามขั้นตอน ซึ่งสงฆ์ไม่ได้เป็นการ แต่สงฆ์เพียงมารับทราบ ดังที่อาจจะเรียกว่าเป็นการกรานกฐินโดยอนุมติของสงฆ์ (ไม่ใช่กรานกฐินกับผ้าของสงฆ์ที่สงฆ์มอบให้ และไม่ใช่การกรานที่ทำให้เกิดผลแก่สงฆ์ แต่กรานกับผ้าที่เป็นของตนเอง อยู่แล้วโดยพุทธานุญาตพิเศษ และได้อันสงฆ์ที่เป็นผลเฉพาะตน)

เรื่องนี้ เมื่อมองโดยรวม จะเห็นพระพุทธุคุณ ในการที่ทรงยกย่องให้ความสำคัญแก่ภิกษุจำนวนมากมาอยู่ที่บางที่ที่ต้องไปอยู่ลำพังโดดเดี่ยวในที่ห่างไกล จะได้เข้มแข็ง มีกำลังที่จะรักษาวัตรรักษาพระศาสนา และปฏิบัติศาสนกิจเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนยิ่งขึ้นไป โดยที่ในขณะที่เดียวกันนั้น ก็ให้อิงสงฆ์ไม่มองข้าม ไม่ละเลยความสำคัญของสงฆ์ ที่จะต้องให้มารับรู้รับทราบยอมรับกิจที่ได้ปฏิบัตินี้ด้วย

ข้อวินิจฉัย

พุทธวินิจฉัยใน *จีวรขันธกะ* (วินย.๕/๑๖๔/๒๒๒) ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ก็ในข้อนี้ ภิกษุจำพรรษาอุปติเยว
ประชาชนในถิ่นนั้นถวายเป็นจีวรด้วยเปล่งวาจาว่า ‘พวก
ข้าพเจ้าถวายเป็นสงฆ์’ ตูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตจีวร
เหล่านั้นแก่ภิกษุนั้นเท่านั้น จนกว่าภิกษุสิ้นตေး”

อรรถกถาแห่ง*จีวรขันธกะ*นั้น บอกวิธีปฏิบัติ (วินย.๒.๓/๒๕๐) ว่า

ถ้าได้ภิกษุคนปุระกะ ภิกษุก็เป็นอันได้ภิกษุ จีวรเหล่านั้น
เป็นของเขอตลอด ๕ เดือน; ถ้าไม่ได้ภิกษุ ภิกษุ จีวร
เหล่านั้นเป็นของเขอตลอดจีวรมาส เดือนเดียวเท่านั้น

คัมภีร์ฎีกาหนึ่ง (วินยลงการ-ฎีกา 2/95) ขยายความว่า

...วิหาเร เอกโก วา ทูเว วา ตโย วา จตตารโ วา
ภิกขุ วิหฺรณฺติ, ตตฺถ กถินจิวเร อูปฺปนฺเน อณฺเฑโต
ปริเยสฺสิดวา จตุรคฺคสฺงฺฆเ เอกโก ปฏฺฐิคฺคาหโกติ ปญฺจนฺนํ
ภิกขุณํ ปุรฺเถ สติ กถินํ อตฺถริตุํ ลภฺติ...

(ในวัด... มีภิกษุอยู่ ๑ หรือ ๒ หรือ ๓ หรือ ๔ รูป
เมื่อมีจีวรภิกษุเกิดขึ้นที่วัดนั้น หาภิกษุจากที่อื่นมารวม
ให้ครบ ๕ รูป คือ เป็นสงฆ์จตุรวรรค กับภิกษุผู้รับจีวร
รูปหนึ่ง จึงภิกษุได้)

.....

หัวข้อว่า “ภิกษุพระองค์เดียว” ที่ได้ถามถกเถียงกันว่า ทำได้
จริงหรือไม่ จึงมีคำตอบว่า พระภิกษุจำพรรษาอยู่รูปเดียว เป็น
เจ้าของผ้าที่ถวายเป็นสงฆ์ที่นั่นทั้งหมด และเธอจะภิกษุได้
เมื่อมีพระภิกษุมาประชุมเป็นสงฆ์ รวมเธอด้วยครบ ๕ รูป